

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

พิสัย กาละจักร* และพรเทพ โฆษิตวรวิ
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
อีเมล: phisai@umt.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชนบทจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนหากแต่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมความเห็นของหัวหน้าครัวเรือนในเขตจังหวัดยโสธรจำนวน 391 คนมาศึกษาอิทธิพลพยากรณ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณทั้งแบบ Stepwise และแบบ Enter

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยอิทธิพลในด้านปัจจัยกายภาพ การเข้าถึงตลาดและการสนับสนุนจากรัฐบาลมีอิทธิพลพยากรณ์ร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R^2 เท่ากับ .58 ความคลาดเคลื่อนสะสม เท่ากับ .36 และความสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันที่ F เท่ากับ 135.65 (Sig. 000) ผลวิจัยยังพบเพิ่มเติมอีกว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพยากรณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตามค่า R^2 เท่ากับ .67 ความคลาดเคลื่อนสะสม เท่ากับ .31 ความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรอิสระ 146.47 (Sig. 000)

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

Received: March 22, 2024, Revised: June, 18, 2024, Accepted: June, 20, 2024

* Corresponding author

THE AFFECTING FACTORS OF PEOPLE PARTICIPATION ON AGRI-TOURISM SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Pisai Kalajak and Pornthep Kositworawut*

The Eastern University of Management and Technology

Email : phisai@umt.ac.th

Abstract

The sustainable development of agri-tourism in rural community, necessarily, depend on people participation process and government support. Consequently, the researcher used a questionnaire for collecting 391 respondents of the households' opinion to study the predicted influence factors affecting public participation and the development of sustainable agricultural tourism. Stepwise and Enter multi-regression analysis was used to analyze the data.

The research results revealed that affecting factors in terms of physical factors, market access and government support, influenced and predicted simultaneously and significantly to people participation at $R^2 = .58$, accumulation error .36, $F = 135.65$ (Sig .000). Additionally, the research results also contributed that people participation predicted significantly to agri-tourism sustainable development at $R^2 = .67$, accumulation error .31, $F = 146.47$ (Sig .000).

Keywords: People Participation, Agri-Tourism Sustainable Development

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม รัฐบาลและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องสร้างผลประโยชน์สูงสุดจากการท่องเที่ยวโดยการลดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบดังกล่าว (Venugopalan & Singh, 2021) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาทั้งหมดของสังคมเศรษฐกิจเกษตรโดยการเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างชิ้น การปรับปรุงคุณภาพชีวิต การลดความยากจน การพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภค กระตุ้นการลงทุนในท้องถิ่น การบำรุงรักษาทรัพยากร วัฒนธรรม (Muresan et al., 2016) อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดปัญหาด้านการครองชีพที่สูงขึ้น เงินเฟ้อเนื่องจากสินค้าและการบริการราคาสูงขึ้น ภาษีเพิ่มขึ้น ต้นทุนที่ดินสูงขึ้นและการว่างงานตามฤดูกาล (Venugopalan, 2018)

ขณะที่การพัฒนาท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) ได้รับการสนใจและการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาชนบท (Rural Development) มาตลอดระยะเวลากว่า 3 ทศวรรษ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agri Tourism) ได้รับการสนใจจากองค์กรการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ของการท่องเที่ยวชนบท Huang et al. (2023) ดังนั้นนโยบายเกี่ยวกับท่องเที่ยวชนบทของทุกประเทศดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่เน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ (Economy) สังคม (Society) วัฒนธรรม (Culture) และสิ่งแวดล้อม (Environment) Torres – Delgado (2021) เนื่องจากมีการศึกษามากมายที่แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชน โดยมีโครงสร้างของเกษตร (Agriculture Structure) รูปแบบการผลิตเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว นอกจากนี้ เกษตรกรและผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีความสามารถในการมีส่วนร่วม (Participation) ในการท่องเที่ยวและเป็นการพัฒนาอัตราการจ้างงาน (Employment Rate) ระดับรายได้ (Income Level) ในพื้นที่ชนบท (Erik, 2011) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agri-Tourism) ในภาคชนบทเป็นการพัฒนาการและการปฏิบัติการ (Operation) ของการท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) ที่มีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ได้แก่ รัฐบาล (Government) บริษัทท่องเที่ยว (Tourism Enterprises) ผู้พักอาศัยในชนบท (Local Residents) และเกษตรกร (Farmer) (Wang & Yanng, 2019) นักวิชาการหลายคนจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Involvement) ความรอบรู้ในตนเองของชุมชนท้องถิ่น (Self-knowledge of the local Community) การสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรและนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Muresan, 2016) และ Autsun (2020) นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความหลากหลายของระบบการทำเกษตร ที่ไม่ได้ประกอบด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่านั้น และต้องมีการทำเกษตรร่วมกันในทางธุรกิจเพื่อสร้างประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น การจ้างงานในชนบท การสร้างกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก การพัฒนาชีวิตและสภาพแวดล้อมเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวด้วย

การเกิดขึ้นของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (Agricultural Tourism) ทำให้เกิดอุตสาหกรรมการทำงานในภาคเกษตรกรรม หรือสร้างประสบการณ์ของการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมการใช้พื้นที่ทางเกษตรของประเทศ ในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวและมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศด้วย (Adom et al., 2021) ดังนั้นรัฐบาลส่วนใหญ่จึงได้พยายามสร้างความแข็งแกร่งให้แก่การเกษตรกรรมโดยการกำหนดนโยบายสร้างความเจริญเติบโตโดยใช้เทคโนโลยีก้าวหน้า เพื่อขยายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Countries) ได้ฝึกฝนเกษตรกรในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยที่มีการตลาดท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นส่วนเสริมของอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวโดยใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกษตรกรยอมรับการประชาสัมพันธ์ผลผลิตผลการเกษตร ทำให้การศึกษาการท่องเที่ยวเกษตรกรรมในประเทศสมัยใหม่ในการสร้างผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวดังเช่นในประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย รัฐบาลได้กำหนดนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (Nugroho & Numata, 2022)

Wan และ Bi (2022) ได้อธิบายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาที่เป็นไปตามต้องการปัจจุบัน ได้มีข้อตกลงกับกลุ่มคนในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดของความต้องการ (Needs) โดยเฉพาะความต้องการยั่งยืนของประชากรทั่วโลก และแนวคิดของข้อจำกัด (Limitations) ที่ประกอบด้วยเทคโนโลยีและองค์การทางสังคมที่ต้องมีความคิดบวกทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามความต้องการในอนาคต ทั้งนี้การพัฒนาอย่างยั่งยืนในการท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) เป็นการพัฒนาที่มีโครงสร้างตรงข้ามกันในด้านแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) ที่แสวงหากำไร ส่วนอีกด้านคือการป้องกันการทำลายระบบนิเวศของท้องถิ่น ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวชนบทต้องเลือกวางแผนเพื่อลดต้นทุนของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เมื่อนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาในพื้นที่ท่องเที่ยวในชนบท

การท่องเที่ยวมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการผ่อนคลายความเครียดแล้ว ยังได้รับความรู้จากแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยววันนี้ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น โดยแสวงหาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) เพื่อตอบสนองความต้องการและทดแทนการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์นิยมเดิมรวมไปถึงปัญหาการณรงคให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาไว้ซึ่งทุนทางสังคมที่สมาชิกในชุมชนครอบครองอยู่เพื่อนำมาใช้พัฒนาเศรษฐกิจตนให้เจริญรุ่งเรืองได้ทัดเทียมกับต่างชาติ และด้วยเหตุนี้ปัญหาสำคัญสำหรับงานวิจัยนี้คือการรักษาทุนทางสังคมของคนในชุมชน

สำหรับบทความนี้ จินตนา สุจนานนท์ (2559) แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางแผนนโยบายและแผนงาน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผลโครงการ และการมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง (Non-genuine Participation) เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็นสมาชิก หรือการร่วมเสียสละแรงงาน ขณะที่ Cohen และ Uphoff (1977) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ (Decision Making) จะประกอบด้วย 3 ขั้น คือ ขั้นเริ่มตัดสินใจ ขั้นดำเนินการตัดสินใจ และขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (2) การมีส่วนร่วมในระดับการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานงานขอความร่วมมือ (3) การมีส่วนร่วมในระดับผลประโยชน์ (Benefit) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคล ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน หรือทางด้านวัตถุ และ (4) การมีส่วนร่วมในระดับการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติการ และการตัดสินใจ ส่วน นรินทร์ จงวุฒิเวศน์ (2557) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในแนวทางกว้างไว้ 3 ประการ คือ ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม และประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม ส่วน อนุภาพ ธีรลาภ (2558) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 4 ประการ คือ 1) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถ

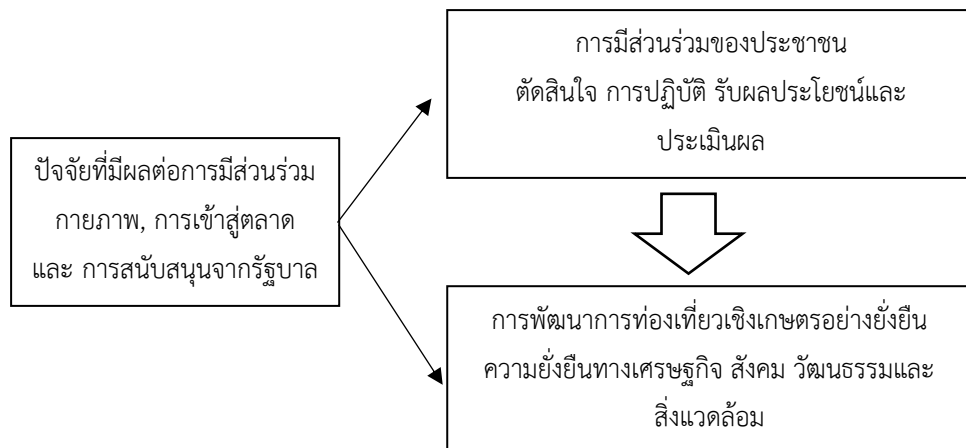
ในการค้นหาความต้องการวางแผนจัดการ ตลอดจนบริหารองค์กร และการใช้ทรัพยากรในที่สุด 2) ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม 3) ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในขั้นหนึ่งใด 4) ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาสดังกล่าวที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนจะต้องมีโอกาส และความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเองในระบบพื้นฐานทางการเมืองเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม เทิดชาย ช่วยบำรุง (2563) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร “ถือเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนรูปแบบใหม่ของประเทศไทยและนานาชาติที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการสัมผัสกับธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ ทำให้การท่องเที่ยวรูปแบบนี้กลายเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน”

กรมการท่องเที่ยว (2557) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรม โดยอาจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน

นิออน ศรีสมยง (2562) ได้อธิบายองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ามีส่วนที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร คือ ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตผลผลิตทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น แสงแดด ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น หรือการจัดการโดยมนุษย์ เช่น เครื่องมือทางการเกษตรต่างๆ เทคโนโลยีทางการเกษตร เป็นต้น 2) ตลาดการท่องเที่ยว เนื่องจากตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะ (Niche Market) จึงทำให้การจัดการด้านการตลาดมีลักษณะที่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม โดยต้องเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจกิจกรรมทางการเกษตร ต้องการที่จะเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นจริงๆ 3) บริการการท่องเที่ยว บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยว จะต้องเกี่ยวกับการเกษตรชนบท ตัวอย่างบริการที่ชัดเจน คือ ที่พักตามบ้าน (Homestay) และที่พักตามสวนเกษตรต่างๆ (Farm stay) ขณะเดียวกันที่ ชาตรี แก้วมา (2559) กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการวางแผนการพัฒนา และดำเนินการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนเพื่อคงไว้ซึ่งคุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ และรักษามาตรฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีตลอดจนสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ยาวนานที่สุด” และ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2557) สรุปความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนว่า หมายถึง “การพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด”

ดังนั้นปัจจัยหลายประการมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของภาครัฐจากกลุ่มประชาชนและมักเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของแต่ละชุมชนที่ต่างกัน

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์วิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) หมายถึงครัวเรือนเกษตรกรในเขตจังหวัดยโสธรจำนวน 17,017 ครัวเรือน และมีหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครัวเรือนที่ได้รับมอบหมายให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร, 2565)

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 391 คน (กัญญสิริ จันทร์เจริญ, 2554)

3. วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เริ่มต้นจากการจับสลากตำบลตัวอย่างในสัดส่วน 1:3 จากจำนวนตำบลทั้งหมด 18 ตำบลในเขตจังหวัดยโสธรได้ตำบลตัวอย่างจำนวน 6 ตำบลแล้วประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้ให้ข้อมูลจากตำบลตัวอย่างที่จับสลากได้สำหรับนำมาจัดบัญชีรายชื่อตัวอย่างให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติให้ผู้ให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้ประกอบด้วย

เป็นหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรหรือผู้ได้รับมอบหมายให้ตอบข้อมูลแทน และมีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดยโสธร กับการมีความสนใจในการให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้โดยปราศจากเงื่อนไขหรือประโยชน์ตอบแทน อีกทั้งยังสามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้วิจัยได้เมื่อร้องขอ

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และนำเอาคำสำคัญที่วิเคราะห์ได้ไปร่างข้อคำถามแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุด โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถาม ต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอาสาระสำคัญไปพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดวิจัย องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้พฤติกรรม

2. ขั้นตอนการตรวจสอบความตรงเบื้องต้น ผู้วิจัยนำเอาผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำกลับมาแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุดก่อนนำไปร่างเป็นข้อคำถาม

3. ขั้นตอนการร่างข้อคำถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาผลที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนที่ 2 มาร่างเป็นข้อคำถามแล้วนำไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์วิจัย และนำกลับมาพัฒนาใหม่อีกครั้งตามคำแนะนำ

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างข้อคำถามแต่ละข้อที่พัฒนาขึ้นมาได้จากขั้นตอนที่ 2 มาจัดไว้เป็นหมวดหมู่โดยมีลักษณะของแบบสอบถามต่อไปนี้

แบบสอบถามชนิดมาตราวัด 5 ระดับตามตัวเลข 1, 2, 3 4 และ 5 กับมีความหมายกำกับตัวเลขแต่ละตัวว่า น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนจำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 4 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจ จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 5 ความเห็นอื่นเพิ่มเติม

ขั้นการนำไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่อยู่นอกเขตพื้นที่ประชากร และนำกลับมาทดสอบความตรงกับความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ต่อไปนี้

เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยความตรงตามค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 และทดสอบตามค่า KMO ตั้งแต่ .80 ค่า Extraction ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปกับค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 เป็นเกณฑ์ทดสอบแต่ละตัวแปร (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยทดสอบตามค่า Alpha มากกว่า .80 และความเที่ยงตรงรายข้อตั้งแต่ .40 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ทดสอบ (ประสพชัย พสุนนท์, 2557)

ผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม ต่อไปนี้

1. ผลทดสอบความตรงพบว่ามีเพียงตัวแปรการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจเท่านั้นที่มีค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 และมีค่า KMO มากกว่า .80 เฉพาะตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจ ขณะที่ทั้งสามตัวแปรมีบางข้อคำถามที่ค่า Extraction ต่ำกว่า .50 แต่มีค่า Variance มากกว่าร้อยละ 50 โดยมีค่าเท่ากับร้อยละ 58.68 ร้อยละ 51.58 และร้อยละ 51.19 ทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ 3 และ 12 ของกรอบแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมกับแก้ไขข้อคำถามที่ 4, 5, 10, 15, 16, 17, 19, 20 และ 21 สำหรับคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. ผลการทดสอบความเชื่อมั่นพบว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีค่า Alpha ที่ .84, .89 และ .92 กับมีความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .28-.62, .42-.60 และระหว่าง .39-.66 ทำให้ผู้วิจัยต้องปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามเป็นบางข้อแล้วนำไปทดลองใหม่ก่อนนำไปเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครผู้ให้ข้อมูลไปยังตำบลตัวอย่าง พร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยวิจัยในแต่ละตำบลตัวอย่างอย่างน้อย 2-3 คน

2. จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยพร้อมทั้งตอบข้อสงสัยจนกว่าทุกคนจะเข้าใจตรงกัน

3. แจกแบบสอบถามและแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถามเบื้องต้น กับนัดหมายวันเวลาในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

4. ติดตามการนำส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้วิจัยได้ประสานงานไปยังผู้ช่วยวิจัยในแต่ละตำบล พร้อมแก้ไขปัญหากันที่เมื่อพบว่าแบบสอบถามไม่ได้รับกลับคืน

5. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และคัดแยกเอาแต่เฉพาะแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise และแบบ Enter คัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการพยากรณ์

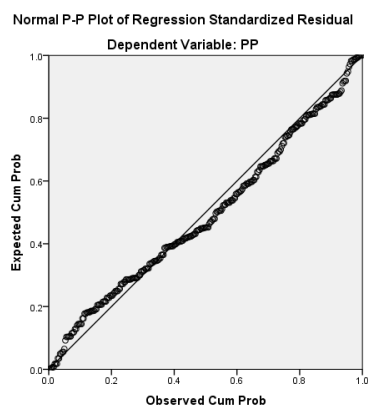
สรุปผลวิจัยและอภิปรายผล (Research Conclusions and Discussion)

ผลวิจัยพบว่าปัจจัยกายภาพ การเข้าถึงตลาดและการสนับสนุนจากรัฐบาลมีอิทธิพลพยากรณ์ร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R^2 .58 ความคลาดเคลื่อนสะสม .36 และความสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันที่ $F = 135.65$ (Sig. 000) ทั้งนี้ปัจจัยด้านกายภาพมีสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่ .15 การเข้าถึงตลาดที่ .37 เท่ากันกับสัมประสิทธิ์การสนับสนุนจากรัฐบาล .37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ตามตารางประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลพยากรณ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	6.18	.000	Tolerance .59-.63
ปัจจัยด้านกายภาพ	.15	3.24**	.001	VIF 1.57-1.68
การเข้าถึงตลาด	.37	7.56***	.000	Collinear .00-.84
การสนับสนุนจากรัฐบาล	.37	7.93***	.000	Durbin-Watson 1.50

R^2 .58 Std error .36 $F = 135.65$ Sig. 000

จากตารางผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งสามองค์ประกอบมีอิทธิพลพยากรณ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีระดับการพยากรณ์ค่อนข้างสูงกล่าวคือมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนร้อยละ 58 ตามค่า R^2 รวมถึงมีผลทดสอบสภาวะเชิงพหุของตัวแปรอิสระตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีค่า Durbin-Watson ที่ 1.50 ตลอดจนมีค่า tolerance และ VIF ไม่เกินมาตรฐานกำหนด นอกจากนั้นแล้วเมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์จะได้รูปสมการต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชน = .15 ปัจจัยด้านกายภาพ +.37 การเข้าถึงตลาด +.37 การสนับสนุนจากรัฐบาล

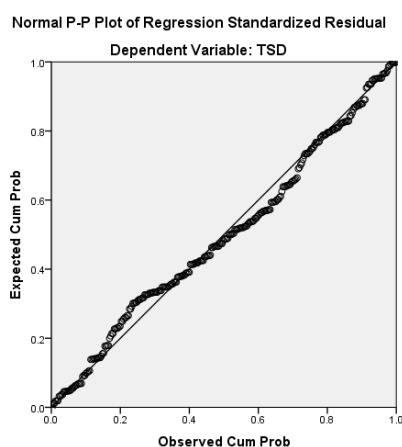
แต่อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยพบเพิ่มเติมอีกว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการพยากรณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตามค่า R^2 .67 ความคลาดเคลื่อนสะสม .31 ความแปรปรวนร่วมกันของตัวแปรอิสระ 146.47 (Sig. 0.00) กับมีสัมประสิทธิ์ตัวแปรอิสระที่ .29 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ .36 การมีส่วนร่วมประเมินผล .18 การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน และ .10 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (ภาคผนวก ค5) กับนำไปสร้างสมการพยากรณ์ได้ต่อไปนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน = .29 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ + .36 ประเมินผล + .18 มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน + .10 มีส่วนร่วมตัดสินใจ

ตารางที่ 2 อิทธิพลพยากรณ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-		.000	Tolerance .35-.47
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์				VIF 1.91-2.83
มีส่วนร่วมประเมินผล				Collinear .00-.90
มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน				Durbin-Watson 2.01
มีส่วนร่วมตัดสินใจ				

R^2 .67 Std error .31 F = 146.47 Sig. 0.00

จากตารางผลวิจัยพบว่า ตัวแปรเหตุมีความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันตามค่า Durbin-Watson 2.01 และทำให้ผลการพยากรณ์อิทธิพลของตัวแปรเหตุทั้ง 4 ตัวแสดงผลต่อตัวแปรผลคือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนได้อย่างถูกต้องน่าเชื่อถือ

ส่วนประเด็นสำคัญที่ค้นพบคือ อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านกายภาพ การส่งเสริมคนในพื้นที่ให้มีรายได้และการประกอบอาชีพที่มั่นคงไปจนถึงการเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีกินดีของประชาชนในพื้นที่เป็นหัวใจสำคัญสำหรับการนำเอาค่าว่าความร่วมมือมาใช้เป็นฐานการพัฒนาทุกกิจการในสังคมไทย ทั้งนี้เพราะในระดับสากล นโยบายท่องเที่ยวที่ชัดเจนมีอยู่แล้วคือ นโยบายท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทั้งในด้านผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ซึ่งจะ นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กล่าว คือ เกิดผลทางเศรษฐกิจอย่างมีส่วนร่วมและมีอันสงสรวนหน้าและสามารถใช้และรักษา ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เบียดเบียนคนรุ่นหลัง ซึ่งในระดับปฏิบัติการจะมีหลักการที่เรียกว่า ESG ซึ่งย่อมาจาก Environment, Social Equity and Corporate Governance เป็นระบบที่วัดพฤติ กรรมขององค์กรว่าเป็นไปในทิศทางที่นำไปสู่การ พัฒนาอย่างยั่งยืนหรือไม่ ที่จริงนโยบายรัฐบาลไทยได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนมานานแล้ว และยังได้มีการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG และในปัจจุบัน ภาคเอกชนได้นำหน้ารัฐบาลไปมากแล้วในเรื่อง ของ ESG และ BCG ทั้งนี้เพราะแรงกดดันจาก นานาชาติ ซึ่งในปีหน้าสหภาพยุโรปก็จะเริ่มออก กฎหมายกีดกันสินค้าที่ไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ในขณะที่รัฐบาลของเรายังได้แต่กำหนดเป้าหมายนี้ ไว้ในแผน แต่ในภาคท่องเที่ยวยังไม่มีกรอบปฏิบัติ ที่จริงจังและที่เป็นรูปธรรม และไม่แสวงหาโอกาส ที่ปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับเป้าหมายใหม่ สำหรับการท่องเที่ยวแล้ว นโยบายที่จะนำไปสู่ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องประกอบด้วย นโยบาย ที่กระจายอำนาจ นโยบายที่สนับสนุนการตลาด ความสูญเสียด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ต่ำ ที่สุด และนโยบายที่ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวรักษา ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนอุดหนุน หรือลดภาษีธุรกิจท่องเที่ยวก็ต้องเป็นในลักษณะ ต่างตอบแทน โดยธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องเปลี่ยน พฤติกรรมของตนเองให้เป็นองค์กรที่มี ESG นโยบายสาธารณะที่ปรับโครงสร้างมักจะเห็นผลระยะยาว และเป็นนโยบายที่ต้องเปลี่ยน พฤติกรรม ซึ่งมีต้นทุนไม่ใช่นโยบายลดแลก แจกแถมที่ทำให้ได้หน้าได้เสียง พรรคการเมือง ที่ไม่สนใจปัญหาใหญ่ เช่น ปัญหาฝุ่นพิษไม่ใช่ พรรคการเมืองที่จะเหมาะที่จะนำคนไทยและ ประเทศไทยไปสู่อนาคตที่ยั่งยืน

ส่วนข้อสรุปของผลการค้นพบของงานวิจัยนี้ที่สรุปว่า รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนนั้นเป็นผลเกิดจากการพัฒนาทั้งปัจจัยที่มีผลและการมีส่วนร่วมของประชาชนกับเยาวชนมากขึ้นกว่าเดิมโดยมีเหตุผลเชื่อมโยงอยู่กับ 1) การพัฒนารายได้ของประชาชนในพื้นที่ 2) การขยายตัวทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนเป็นของประชาชนโดยมีหน่วยงานรัฐและองค์กรท้องถิ่นคอยให้การสนับสนุนแนวทางการพัฒนาเท่านั้น อันเนื่องจากการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการขยายตัว และสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ตามมาคือผลกระทบ ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้าน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม ดังนั้น รัฐบาลก็เล็งเห็นและได้ให้ความสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยว เห็นได้จากแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2566-2570) ได้กำหนดวิสัยทัศน์การท่องเที่ยว ไว้ว่า “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม (Rebuilding High Value Tourism Industry with Resilience, Sustainability and Inclusive Growth)” โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การท่องเที่ยวไทยต้องมีความเข้มแข็งและสมดุล ยกระดับการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นและมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณค่าสูง และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป้าหมายรอง คือ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง

ทุกกลุ่ม ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลส่งเสริมภาคการท่องเที่ยว มีความพร้อมในการรับมือและจัดการความเสี่ยงทุกรูปแบบเสมอ โดยในยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ตัวอย่างการดำเนินการตามกลยุทธ์ เช่น ส่งเสริมความสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอดทรัพยากรสินทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีบริหารจัดการนักท่องเที่ยว (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560)

จากการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ปัญหาด้านการเข้าถึงชุมชน ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกปัญหา ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน (วรวิทย์ ภัคดิบุรุษ, 2563) และจากการศึกษาของ จิรนนท์ เข็มขันธุ์ (2561) พบว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 ประการ คือ (1) เกษตรกรหรือชาวบ้านชุมชนให้ความสนใจด้านการท่องเที่ยวไม่มากนักและขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว (2) ปัญหาด้านแรงงานและผู้สืบทอด เนื่องจากปัจจุบันปัญหาแรงงานด้านการเกษตรมีน้อยแรงงานส่วนหนึ่งเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมทำงานในโรงงาน (3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ตามการหมุนเวียนที่ได้รับมอบหมายจากต้นสังกัดทำให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือจัดทำโครงการต่างๆ ใหม่ ทำให้โครงการขาดความต่อเนื่อง อาจเกิดการชะลอการดำเนินงานหรือยุติโครงการไป และ (4) งบประมาณดำเนินงานขาดการต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางในการจัดการทรัพยากรเกษตรภายใต้แนวคิดการเกษตรที่ยั่งยืนอยู่ภายใต้หลักการที่สำคัญคือ การจัดการรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอ การรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไม่เสื่อมหายและเป็นธุรกิจบริการที่มีผลกำไร (ปัญญาดา นาดี, 2561; วิไลลักษณ์ รักบำรุง, ทวีป พรหมอยู่ และ ศุภัสยา จันดา, 2565)

ดังนั้น การวางแผนการจัดบริการทางวิชาการได้ตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและเพื่อการส่งเสริมศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเป็นผลจากการศึกษาและนำไปใช้ปรับปรุง แก้ไข และวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นความชัดเจนทั้งต่อแนวคิด ทศนคติและความเชื่อในการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐทุกสังกัด

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีรูปแบบสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยเสนอแนะให้ผู้บริหารองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนนำเอาผลวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนา โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ

1.1) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ประกอบด้วย ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตอันเกิดจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชาชนได้รับการสนับสนุนทางด้านการศึกษาทางการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว การเข้าร่วมกับสมาคมเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตร การเข้าร่วมกับเครือข่ายสหกรณ์อื่นๆ การเข้าร่วมกับสมาคมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ การเข้าร่วมกับตัวแทนการเดินทางท่องเที่ยว

1.2) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมประเมิณผล ประกอบด้วย ประชาชนมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับปัญหาของชุมชนก่อนการดำเนินการจัดการ/แก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชาชนมี

ส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมในโครงการของหน่วยงานการท่องเที่ยวก่อนการดำเนินงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลระหว่างการเดินทางของหน่วยงานการท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลแผนงาน/โครงการ ของหน่วยงานการท่องเที่ยว หลังจากเสร็จสิ้นการเดินทาง และประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเอาผลการประเมินโครงการมาสร้างเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปีต่อไปของหน่วยงานการท่องเที่ยว

1.3) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ประชาชนมีโอกาสดำเนินการเข้าร่วมประชุมเพื่อเตรียมการปฏิบัติการตามโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการต่างๆของ ชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการให้คำปรึกษาต่างๆในด้านการบริหารงานการท่องเที่ยวต่อหน่วยงานภาครัฐ ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการต่างๆของ อบต. และประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเชิงเกษตร

1.4) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ประกอบด้วย ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาของชุมชนต่อหน่วยงานการท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาสาเหตุของปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา เพื่อการดำเนินการไขปัญหาต่อไป ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการต่างๆเพื่อการท่องเที่ยว และประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมตัดสินใจในโครงการทุกโครงการของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

และนั่นมีความหมายชัดเจนแล้วว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นต้องพัฒนาให้มากขึ้นกว่าเดิมทั้ง 4 องค์ประกอบและเน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงติดต่อกันได้ของประชาชนเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งยังจำเป็นต้องขยายการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมลงไปให้ถึงระดับเยาวชน ทั้งนี้เพราะคนในพื้นที่หรือคนในชุมชนเป็นกุญแจดอกสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปทำวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากผลวิจัยนี้มีผลค่อนข้างชัดเจนหากแต่พบว่ามีปัญหาข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติในบางตัวแปร โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 4 องค์ประกอบและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องนำไปพัฒนาวิธีการเก็บข้อมูลให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดและนำไปพัฒนาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยแบบมีส่วนร่วมและงานวิจัยภาคสนามอื่นที่ทำวิจัยได้

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 2 แบบจำลองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

จากภาพประกอบผลวิจัยพบแบบจำลองการพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนนั้นเกี่ยวข้องกับมาตั้งแต่ปัจจัยด้านกายภาพ การเข้าถึงตลาดและการ

สนับสนุนจากรัฐบาลซึ่งทั้งสามปัจจัยส่งผลให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กระทบโดยตรงต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จินตนา สุขเจ้านันท์. (2559). *การศึกษาลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- จิรนนท์ เข็มขันธุ์. (2561). มุมมองของการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*. 36 (2) : 162-167.
- ชาติรี แก้วมา. (2559). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2563). *การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่ฐานฐาน: การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- นิออน ศรีสมมย. (2562). *การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชนบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในงานวิจัยเชิงปริมาณ, *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 27(1), 144-163.
- ปัญญาดา นาคี. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่ความยั่งยืน. *วารสารมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 8(2), 113-124.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2557). *การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. เอกสารประกอบการบรรยายในการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปี 2557 วันที่ 25 พฤษภาคม 2557 ณ โรงแรมสองพันบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. (อัดสำเนา) พัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) สภาวิจัยแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร.
- วรฤทธิ รักดีบุรุษ. (2563). *ปัญหาและศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยสูง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วิไลลักษณ์ รักบำรุง, ทวีป พรหมอยู่ และ ศุภสิยา จันดา. (2565). อิทธิพลของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*. 6(1), 91-109.
- วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ. (2561). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เขตสายไหม. *วารสารร่วมพฤษภา มหาวิทยาลัยเกริก*, 36(3), 11-44.
- วีระศักดิ์ จินรัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.
- วีระศักดิ์ จินรัตน์. (2564). *มาตรฐานงานวิจัยเชิงปริมาณและการพัฒนา*, พิมพ์ครั้งที่ 1; อุบลราชธานี, ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.

- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร. (2565). ข้อมูลด้านการเกษตรจังหวัดยโสธร ปี 2565, สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/yasothon-dwl-files-442791791122>
- อนุภาพ ธีรลาภ. (2558). กลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- Adom, D., Alimov, A., & Gouthami, V. (2021). Agritourism as a preferred travelling trend in boosting rural economies in the post-COVID-19 period: *Nexus between agriculture, tourism, art and culture*. *Journal of Migration, Culture and Society*. 7(1).
- Erik, H.P. (2011). Rural tourism and the development of small town. *Tour. Trib.* 2011, 12, 5-7
- Huang, J.C., Wang, J., Nong, Q., & Xu, J.F. (2023). Using a Modified DANP-mV Model to Explore the Improvement Strategy for Sustainable Development of Rural Tourism. *Sustainability*, 15, 2371. <https://doi.org/10.3390/su15032371>
- Muresan, L.C., Oroian, C.F, Harun, R., Arion, F., Porutiu, A., Chiciudean, G.O., Todea, A., & Lile, R. (2016). Local residents' attitude towa sustainable rural tourism development. *Sustainability*, 8, 100.
- Nugroho, P., & Numata, S. (2022). Influence of Sociodemographic Characteristics on the Support of an Emerging Community-based Tourism Destination in Gunung Ciremai National Park, Indonesia. *Journal of Sustainable Forestry*, 41(1), 51-76.
- Wan,B.,& Bi,C.(2022).Research on the new trend of sustainable development of rural tourism in Xi'an in the post pandemic period,*Technium Social Sciences Journal*. 37, 359-368,
- Wang, Q.Y, L, M. & Yang, Y.L. (2019). Study on the issues of rural tourism eco-environment and governance strategy. *Fresen. Environ. Bi*, 2019, 28, 10083-10088